

A barátság szimbóluma: ginkgo biloba

Egyetlen élő levélkét
látunk kettéválva mi?
Vagy kettőt, mik eltökélték:
egynek fognak látszani?

Johann Wolfgang von Goethe:
„Gingo biloba” (1815),
Kálnoky László fordítása

A *ginkgo biloba* japán eredetű díszfa. Johann Wolfgang von Goethe e fa egyik levelét elküldte a nála harmincöt évvel fiatalabb Marianne von Willemernek, mint „a barátság szimbólumát”-t.

A ginkgo, mint jelenség, ma még inkább elbűvöli az embereket, mint valaha. Még mindig körülengi valami titokzatosság, a legalaposabb tudományos kutatások és a részletekbe menő ismeretek ellenére is.

Talán a fa életereje teszi, hiszen túlélte – változatlan formában – 250 millió földi évet, fennmaradt Japánban a hirosimai bombázás ellenére, immunisnak látszik a gépkocsik kipufogó gázaival, illetve a környezetszennyeződéssel szemben is az európai parkokban és díszkertekben. Talán távol-keleti származása az oka, hogy szemünkben oly érdekes ez a fa, vagy netán világítóan sárga őszi lombozata teszi olyan vonzóvá? Avagy rejtélyessége a kétlakiságában rejlik? Avagy gyümölcsében, amely valójában magvak tárháza? Vonzódásunk a leveleinek szől talán, azok elegáns és szimbólumot sejtető formájának, „költői rang”-jának, amit Goethe verse „vívott ki” számukra?

Néhány fosszilis ginkgo-falevél – ősrégészeti lelet – e fa felfoghatatlan korára utal: már a paleozoikum utolsó harmadában előfordult a Földön. Fosszilis maradványait megtalálták az európai földrészen is, tehát lehetséges, hogy kétszázötven évvel ezelőtti betelepítések csak újra visszahozták Európába. Ekkori elterjedésének viszont már az volt a feltétele, hogy világutazók és természetkutatók lelkesen meséljenek erről a fáról, amelyet Kelet-Ázsiában ismerhettek meg. Engelbert Kaempfer 1712-ben megjelent „*Amoenitates Exitocae*” című könyvében már leírása is olvasható mint egzotikus növényé.

Amióta Goethe a Marianne von Willemernek ajánlott szerelmes versével felhívta a figyelmet erre a fára, azóta e furcsa ikerlevél szimbolikus jellege iparművészek és képzőművészek fantáziáját is megmozgatta. E levél elegáns és finom formája különösen a szecesszió művészeit ihlette a motívum sokrétű felhasználására: az építészetben, üvegfestészetben, illetve üvegformálásban, lámpák és más használati eszközök kialakításában, de mindenekelőtt a különböző típusú ékszerek és díszek tervezésében. A mo-

Az agg Goethe a remény falevelével...
Eberhard Dietzsch gerai művész rajza (1994)

dern képzőművészet túllép e motívum látványának ábrázolásán, s inkább az egységben meglévő kettőségre, a barátságra, az egymás melletti és egymás elleni létre, a Janus-arcúságra figyel fel. Így e fa és a fa levele a meditáció és a filozófia, az emlékezés és a figyelmeztetés tárgyaivá váltak.

Keszler Ferenc fordítása

A WELMAR KULTUR JOURNAL

1994 októberi számából